

УДК 378.14

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-8\(42\)-624-635](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-8(42)-624-635)

Швецова Ірина Вікторівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови у судноводінні, Херсонська державна морська академія, просп. Ушакова, 20, м. Херсон, 73003. тел.: (066) 077-43-39, <https://orcid.org/0000-0002-6801-5204>.

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНОСТІ У СФЕРІ НАВІГАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ МОРСЬКИМИ СУДНАМИ: СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ

Анотація. У статті проводиться глибокий теоретичний та аналітичний аналіз концепції неперервної освіти, підкреслюючи її критичну роль у професійному розвитку та в оволодінні іншомовною комунікативною компетентністю спеціалістів у галузі морської навігації та управління морськими суднами. У роботі детально висвітлюється філософсько-педагогічна ідея неперервності освіти, розкриваючи її змістовні концепти та значення для професійного розвитку. Особлива увага приділяється інтеграції формального та неформального навчання, яка служить основою для розвитку іншомовної комунікативної компетентності у цій сфері. Розглядається роль неперервної професійної освіти у здобутті, поглибленні та розширенні професійних знань, стимулюючи індивідуальний розвиток та адаптацію до мультикультурного професійного середовища.

У статті також описуються стратегії адаптації освітніх програм до динамічно змінюваних технологічних, економічних та соціокультурних умов, зокрема через реформування та оновлення навчальних планів. Це сприяє підготовці фахівців, здатних ефективно вирішувати професійні завдання на міжнародному рівні. Важливим аспектом аналізу є дослідження чинників, що визначають важливість неперервної освіти як фундаменту для успішної кар'єри у вимогливій та динамічній сфері морської індустрії, а також для забезпечення конкурентоспроможності та адаптації на ринку праці. Неперервна освіта визначається як систематичний і цілеспрямований процес, спрямований на безперервне забезпечення індивіда необхідними умовами для постійного здобуття, поглиблення, та розширення знань і компетентностей професійної кваліфікації, культурного розвитку та моральної зрілості, реагуючи на виклики сучасного соціокультурного та професійного контексту. Цей процес сприяє гнучкості та доступності освітніх можливостей, що відповідає на потреби індивідів на різних етапах кар'єри.

Ключові слова: неперервна освіта, формування іншомовної комунікативної компетентності, навігація та управління морськими суднами.

Shvetsova Iryna Viktorivna PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of English Language Department for Deck Officers, Kherson State Maritime Academy, 20 Ushakova Ave. tel.: (066)077-43-39, <https://orcid.org/0000-0002-6801-5204>.

LIFELONG EDUCATION AS A PREREQUISITE FOR THE DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION COMPETENCE IN THE NAVIGATION AND SHIP HANDLING SECTOR: STRATEGIC DIRECTIONS

Abstract. The article provides an in-depth theoretical and analytical analysis of the concept of lifelong learning, emphasising its critical role in professional development and in mastering the foreign language communicative competence of specialists in the field of maritime navigation and ship management. The paper presents in detail the philosophical and pedagogical idea of lifelong learning, revealing its content concepts and significance for professional development. Particular attention is paid to the integration of formal and non-formal learning, which serves as the basis for the development of foreign language communicative competence in this area. The role of lifelong learning in acquiring, deepening and expanding professional knowledge, stimulating individual development and adaptation to a multicultural professional environment is considered.

The article also describes strategies for adapting educational programmes to dynamically changing technological, economic and socio-cultural conditions, in particular through reforming and updating curricula. This contributes to the training of specialists capable of effectively solving professional problems at the international level. An important aspect of the analysis is the study of the factors that determine the importance of continuing education as a foundation for a successful career in the demanding and dynamic maritime industry, as well as for ensuring competitiveness and adaptation in the labour market. Lifelong learning is defined as a systematic and purposeful process aimed at continuously providing an individual with the necessary conditions for the lifelong acquisition, deepening and expansion of knowledge and competencies of professional qualifications, cultural development and moral maturity, responding to the challenges of the modern socio-cultural and professional context. This process contributes to the flexibility and accessibility of educational opportunities that meet the needs of individuals at different stages of their careers.

Keywords: lifelong learning, formation of foreign language communicative competence, navigation and management of ships.

Постановка проблеми. У контексті глобалізації та постійного технологічного розвитку, морська галузь вимагає від своїх працівників не тільки технічної кваліфікації, а й здатності ефективно спілкуватися англійською

мовою. Це визначає потребу в сталому вдосконаленні іншомовних навичок через неперервну освіту, яка може інтегрувати як формальні, так і неформальні підходи до навчання. Проблематика дослідження зводиться до необхідності визначення стратегічних напрямків розвитку освітніх програм, що сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності у морській сфері, щоб відповідати міжнародним стандартам безпеки та оперативності. Необхідно також з'ясувати, які методи та форми навчання найбільш ефективні для дорослих, які продовжують працювати в активному морському середовищі, та як можна забезпечити їхню доступність та адаптивність до швидко змінюваних умов роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті дослідження необхідним є критичний огляд сучасних наукових робіт, присвячених концепції неперервної освіти, що виступає як вирішальний елемент у формуванні комунікативної компетентності в іноземних мовах для фахівців у сфері морського транспорту.

Проблематика неперервної освіти активно розглядається у наукових дослідженнях, спрямованих на професійну підготовку та фахове становлення. О. Павленко [1] зосереджується на формуванні комунікативної компетентності фахівців в системі неперервної професійної освіти, важливість якої зумовлена потребою в ефективному спілкуванні в професійному середовищі. Л. Кравченко [2] розробляє наукові основи поетапної професійної підготовки, що відповідає сучасним вимогам педагогічної освіти і спрямована на створення умов для всебічного розвитку особистості в освітньому процесі. В. Слабко і Макієвський О. [3] розглядає багатоаспектність сучасного стану розвитку неперервної освіти в Україні, акцентуючи на необхідності інтеграції всіх рівнів освіти в єдину систему, що сприяє оновленню та поповненню знань. Н. Ничкало [4] досліджує неперервну освіту як світову тенденцію, що вимагає створення умов для постійного розвитку професійних навичок у відповідності до сучасних наукових та технічних досягнень. О. Даниленко [5] критично оцінює стан підготовки майбутніх судноводіїв, вказуючи на невідповідність системи освіти сучасним вимогам ринку праці, що веде до зниження якості освітніх послуг та зменшення конкурентоспроможності вітчизняних вищих морських навчальних закладів.

Дослідженням неперервної професійної освіти як світової тенденції займається Н. Ничкало. У монографії розглянуто стратегічні завдання реформування професійної освіти, а саме: створення умов для здобуття громадянами робітничих професій відповідно до покликань, інтересів, здібностей, фізичного стану; підвищення їх виробничої кваліфікації і перепідготовки на рівні науково-технічних досягнень; забезпечення загальнодержавних і регіональних потреб у кваліфікованих кадрах, конкурентоспроможних в умовах ринкових відносин; виведення професійної освіти в Україні на рівень досягнень розвинутих країн світу. Академік Н. Ничкало, розглядає неперервну

освіту як важливий аспект освітньої практики на різних ступенях системи освіти, що являє собою безперервне цілеспрямоване оволодіння людиною соціокультурного досвіду різних поколінь; як принцип організації освіти на різних ступенях систем освіти на загальнодержавному та регіональному рівнях; як принцип реалізації державної політики в сфері освіти [4].

Неперервна професійна підготовка майбутніх судноводіїв упродовж тривалого часу є предметом наукових досліджень О. Даниленко [5]. Проведене дослідження у цьому напрямку дозволило зробити наступні висновки: система підготовки фахівців річкового та морського транспорту не повною мірою відповідає сучасним вимогам ринку праці, не забезпечує балансу потреб і пропозицій. Крім цього спостерігається зниження якості науково-педагогічного потенціалу, має місце повільне оновлення науково-методичної бази, застосування застарілих методів управління. Ці недоліки призводять до зниження якості освітніх послуг, зменшення зв'язків з ринком праці, послаблення мотивації курсантів до навчання, зменшення конкурентоздатності вітчизняних вищих морських навчальних закладів і їхніх випускників.

Неперервну освіту визначають як сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості. Іноді в літературі вживається ще поняття «освіта упродовж життя» (англ. *lifelong education*), «продовжена освіта» (англ. *continuing education*) [6].

Філософська-педагогічна ідея неперервності освіти має декілька змістовних концептів. Зокрема Л. Лук'янова визначає її як пролонговане засвоєння особистістю соціокультурного досвіду з використанням усіх ланок освітньої системи; дотримання принципів організації чинної системи освіти, освітньої політики, спрямованої на створення умов для навчання людини впродовж усього її життя; дотримання принципів організації чинної системи освіти, освітньої політики, спрямованої на створення умов для освіти людини впродовж життя; забезпечення логічного взаємозв'язку й наступності різних ланок освіти [7].

Теоретичний, а потім й практичний розвиток концепції неперервної освіти стало дослідження Р. Даве, який визначив 25 ознак, що характеризують неперервну освіту, а їхній перелік містить такі принципи: охоплення освітою всього життя людини; розуміння освітньої системи як цілісної, яка включає дошкільне виховання, основну, послідовну, повторну, паралельну освіту, що об'єднує й інтегрує всі її рівні та форми; включення в систему освіти, крім навчальних закладів і центрів допідготовки, формальних, неформальних та позаінституціональних форм освіти; горизонтальна інтеграція: дім – сусіди – місцева соціальна сфера – суспільство – світ праці – засоби масової інформації – рекреаційні, культурні, релігійні організації тощо; зв'язок між предметами, які вивчаються; зв'язок між різними аспектами розвитку людини (фізичним,

моральним, інтелектуальним та ін.) на окремих етапах життя; вертикальна інтеграція: зв'язок між окремими етапами освіти – дошкільною, шкільною, післяшкільною; між різними рівнями та предметами на окремих етапах; між різними соціальними ролями, що реалізуються людиною на окремих етапах життєвого шляху; між різними якостями розвитку людини; універсальність і демократичність освіти; можливість створення альтернативних структур для здобуття освіти; узгодженість загальної та професійної освіти; акцент на самоуправління; акцент на самоосвіту, самовиховання, самооцінку; індивідуалізація навчання; навчання різних поколінь (у сім'ї, суспільстві); розширення світогляду; гнучкість та різноманітність змісту, засобів і методик, часу та місця навчання; динамічний підхід до знань – здатність до асиміляції нових досягнень науки; удосконалення вміння навчатися; стимулювання мотивації до навчання; створення відповідних умов та «атмосфери» для навчання; реалізація творчого й інноваційного підходів; полегшення зміни соціальних ролей у різні періоди життя; пізнання та розвиток власної системи цінностей; підтримка й поліпшення якості індивідуального та колективного життя шляхом особистісного, соціального й професійного розвитку; розвиток суспільства, яке має виховувати і навчати; вчитися для того, щоб «кимось стати»; системність принципів для всього освітнього процесу. Ці теоретичні положення лягли в основу реформування національних систем освіти у світі (у США, Японії, Німеччині, Великій Британії, Канаді, країнах Східної Європи і «третього світу») [8].

Мета статті – дослідження полягає у аналізі ролі неперервної освіти в формуванні іншомовної комунікативної компетентності спеціалістів, які працюють у міжнародному морському контексті.

Завдання дослідження включають: вивчення філософських та педагогічних аспектів неперервної освіти, аналіз інтеграції формального та неформального навчання в процес освіти, розроблення стратегій адаптації освітніх програм до змінюваних умов та визначення факторів, що сприяють ефективній підготовці фахівців для вирішення професійних завдань на міжнародному рівні.

Вищезазначені завдання дослідження сприятимуть вставленню зв'язку між неперервною освітою та підвищенням професійної майстерності, що є важливим для адаптації у динамічно змінюваному професійному морському середовищі.

Виклад основного матеріалу. Процес формування особистості у системі неперервної освіти складається з двох основних етапів: базова освіта – підготовче навчання та виховання, що хронологічно передують діяльності індивіда у професійній сфері; післябазова (післядипломна) освіта – подальше навчання та виховання, поєднані з практичною діяльністю у сфері суспільного виробництва. Отже, неперервна освіта – це процес, що складається з базової і подальшої освіти, передбачає на другому етапі послідовне чергування

навчання в системі спеціально створених освітніх закладів з професійною діяльністю [8].

Т. Джаман розглядає неперервну освіту як головного системотвірний фактор формування особистості, цілеспрямоване здобування та вдосконалення людиною знань, умінь, навичок, здібностей упродовж життя, цілісний процес, що забезпечує поступовий розвиток творчого потенціалу особистості. Зміст Терміна «неперервна освіта» містить декілька змістових компонентів, по-перше, сама система освіти (формальну і неформальну), по-друге, система неформальної освіти (культурно-освітні та виховні заклади), по-третє, всі освітні заходи, що здійснюються після завершення формальної освіти [9, с. 161-165]. Отже, неперервна освіта означає не тільки освіту впродовж життя, а й передбачає постійний перехід на більш високі рівні, якісний і кількісний прогрес людини в оперуванні своїми професійними знаннями і вміннями, набуття життєвого і професійного досвіду.

Розглянувши дослідження П. Альхайд та Б. Даузієн присвячені теорії навчання впродовж життя, робимо висновок, що важливий акцент у них зроблено на можливості синергетичного поєднання різних форм навчання: навчання має не лише систематично продовжуватися впродовж усього життя, має бути створене навчальне середовище, в якому різні види навчання можуть органічно доповнювати один одного [10].

Отже, численні чинники визначають важливість неперервної освіти, зокрема: зміни у виконанні певних видів робіт, що вимагають кваліфікації; упровадження нового обладнання, або ж його модифікація; оновлення відповідних нормативних документів; відповідність до ринку праць з високою конкуренцією між країнами, рівень яких постійно зростає та ін. Все це може бути досягнуто за умови неперервної освіти фахівців, що відповідно сприятимуть забезпеченню.

У термінологічному словнику «Освіта дорослих», неперервна професійна освіта визначається, як «процес, спрямований на всебічний розвиток особистості, систематичне поповнення знань, умінь і навичок упродовж життя для інтелектуального, культурного і духовного розвитку особистості, удосконалення професійної компетентності та духовних потреб людини. Неперервність професійної освіти виражається в організаційній, змістовій єдності, наступності й взаємозв'язку усіх ланок професійної освіти із урахуванням актуальних, перспективних суспільних та економічних потреб, особистісних прагнень і можливостей. Забезпечується у державних і приватних навчальних закладах, у ході самоосвітньої діяльності» [11].

Дослідження О. Мельниченко присвячені розвитку освіти дорослих, її андрагогічним принципам та впливу на якість неперервної педагогічної освіти. Андрагогіка як наука, що пізнає й узагальнює практику освіти дорослих, забезпечує знаннями, що дозволяють формулювати і реалізовувати основні цілі освіти дорослих та створює теоретичні і методичні основи діяльності, яка

допомагає дорослим набути загальних і професійних знань. Андрагогіка розглядає освіту в контексті життєвого шляху людини, а її предмет – соціальна освіта, тобто багатоаспектна неперервна освіта дорослих, яка здійснюється в інститутах формальної, неформальної та інформальної освіти відповідно до соціокультурних умов [12]. У дослідженні науковець дає визначення основним поняттям андрагогіки, серед яких важливим для нашого дослідження є: «неперервна освіта», яка визначається як цілеспрямована й узгоджена система освіти і виховання в умовах науково-технічного і соціального прогресу, адекватна його сучасному змісту, важливими характеристиками особливостями якої є довічність процесу самостійного навчання, виховання і орієнтації на оволодіння знаннями; постійне оновлення змісту освіти; поєднання навчання з практичною діяльністю; постійна самоосвіта. Аналізуючи зміст даного поняття визначається, що самоосвіта (усвідомлена, запланована і саморегульована самостійна пізнавальна діяльність особистості, спрямована на гармонійний розвиток та задоволення пізнавального інтересу чи спонукана прагненням чогось навчитися, підвищити адаптивність професійної діяльності чи засвоїти якийсь новий вид діяльності) та саморозвиток особистості (процес збагачення здібностей і особистих якостей людини в ході різних видів діяльності) [12] у контексті неперервної освіти – є важливими процесами.

Таким чином, у теоретичній парадигмі, неперервна освіта розглядається як необхідність систематичного поповнення та оновлення знань відповідно до сучасних вимог науково-технічного прогресу та соціокультурних змін, визначаючи її як ключовий елемент особистісного розвитку та професійної адаптації у динамічно змінюваному суспільстві. Така освіта передбачає інтеграцію різноманітних освітніх форм та рівнів, від базового навчання до післядипломної освіти, з акцентом на здатність індивіда до самоуправління, самоосвіти та самовиховання, підкреслюючи значення індивідуального підходу до навчання.

Неперервна освіта виступає як фундамент для реалізації особистісного потенціалу в сучасному соціокультурному та професійному просторі, відіграючи стратегічну роль у розвитку особистості та суспільства в цілому. Обґрунтування авторського наукового визначення неперервної освіти можна здійснити, аналізуючи ключові аспекти та раціоналізуючи їх значення в контексті сучасних освітніх та соціальних вимог:

1. Системна орієнтація на забезпечення індивіда: Неперервна освіта розглядається як система, орієнтована на безперервний розвиток особистості. Це підкреслює її інтегрований характер, де навчання постійно взаємодіє з вимогами роботодавців, соціокультурними змінами та індивідуальними потребами учасників. Системний підхід дозволяє ефективно координувати ресурси, програми та методики, щоб задовольнити потреби в освіті на різних життєвих етапах.

2. Постійне здобуття, поглиблення та розширення знань: Важливим аспектом неперервної освіти є її фокус на безперервне навчання, що охоплює актуалізацію вже наявних знань, а також здобуття нових компетентностей і вмінь. Це реагування на швидкі технологічні, економічні та соціальні зміни, які вимагають постійного оновлення професійних навичок.

3. Загальна освіта до професійної кваліфікації, культурний розвиток та моральна зрілість: Неперервна освіта охоплює широкий спектр освітніх потреб, від загальної освіти до специфічних професійних і культурних компетентностей. Це підтримує гармонійний розвиток особистості у всіх аспектах, стимулюючи інтелектуальний, професійний, культурний і етичний зріст.

4. Вихід за рамки традиційних освітніх інституцій: Визначення підкреслює, що неперервна освіта включає неформальні та інформальні способи навчання, такі як самоосвіта, онлайн-курси, професійні семінари, майстер-класи та інші. Це розширює доступ до освітніх можливостей, забезпечуючи гнучкість у виборі та використанні різних освіт.

Таким чином, визначаємо «неперервну освіту», це систематичний і цілеспрямований процес освітньої діяльності, спрямований на безперервне забезпечення індивіда необхідними умовами для постійного здобуття, поглиблення, та розширення знань і компетентностей професійної кваліфікації, культурного розвитку та моральної зрілості, реагуючи на виклики сучасного соціокультурного та професійного контексту. Цей процес сприяє гнучкості та доступності освітніх можливостей, що відповідає на потреби індивідів на різних етапах кар'єри.

Неперервна освіта у контексті система формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами — це систематичний і цілеспрямований процес освітньої діяльності, спрямований на безперервне оновлення і розвиток професійних знань та комунікативних навичок фахівців у галузі навігації та управління морськими суднами. Цей процес включає вивчення іноземних мов і розвиток комунікативних компетенцій, що є необхідними для ефективної міжнародної комунікації у професійному контексті.

Враховуючи вищезазначене визначаємо, що неперервна освіта має певні вихідні положення, серед яких: узгодження навчальних закладів з широкими потребами у професійній діяльності; створення багаторівневої системи професійної освіти, що містить як фундаментальну підготовку у закладах освіти, так і різноманітні за формою й метою курси; наступність і доступність усіх етапів освіти; варіативність системи освіти через наявність різноманітних й одночасно взаємопов'язаних напрямів навчання; створення сприятливих умов для самореалізації та самовдосконалення; більші можливості використання найновіших технологічних засобів, що значно розширює можливості для навчання і різноманітної інформації на всіх етапах освіти та інші.

У контексті підготовки фахівців з навігації та управління морськими суднами, важливість неперервної освіти зосереджується на кількох основних аспектах:

– Спеціалізація, що включає набуття глибоких знань та навичок, необхідних для ефективного виконання специфічних завдань у мореплаванні.

– Перепідготовка, спрямована на засвоєння нових професійних ролей або доповнення існуючих кваліфікацій, щоб адаптуватися до змін у сфері морського транспорту.

– Підвищення кваліфікації, яке включає розширення професійних компетентностей та покращення існуючих умінь згідно з потребами галузі.

– Стажування, що дозволяє практично застосовувати набуті знання у реальних робочих ситуаціях, підвищуючи професійну майстерність.

Ці елементи навчання спільно сприяють розвитку комплексу знань та навичок, критично необхідних для компетентного виконання професійних завдань у морській індустрії. Крім того, результати аналізу професійної підготовки фахівців з навігації та управління суднами до професійної діяльності дозволяють стверджувати про наявність низки суперечностей: «між реальним станом професійної сформованості випускників морських закладів освіти – майбутніх вахтових помічників капітана, старших помічників капітана і сучасними вимогами морського і річкового флоту України, потребами світового комерційного мореплавання щодо якості підготовки судноводіїв; між зростаючими вимогами міжнародних і національних стандартів якості до професійної компетентності фахівців з навігації й управління морськими суднами та недостатнім рівнем відповідного науково-методичного забезпечення їхньої професійної підготовки; між обмеженими дидактичними можливостями навчально-матеріальної бази професійної підготовки курсантів у вищих морських навчальних закладах і швидким темпам оновлення техніки і засобів управління суднами; між вимогами міжнародних стандартів до професійної компетентності фахівців у галузі навігації й управління морськими суднами та недостатньою розробленістю об'єктивних критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів під час професійної підготовки у вищих навчальних закладах морського профілю» [5].

Науковий інтерес до неперервної професійної освіти стає дедалі актуальнішим у контексті підготовки майбутніх судноводіїв. Дослідження Н. Ничкала підкреслює стратегічну важливість реформування професійної освіти для забезпечення здобуття громадянами робітничих професій, відповідно до їхніх інтересів та здібностей, а також підвищення їх виробничої кваліфікації у відповідності до науково-технічних досягнень. Також О. Даниленко досліджує, що існуюча система підготовки фахівців річкового та морського транспорту в Україні має низку суттєвих недоліків, які негативно впливають на якість освітніх послуг та конкурентоспроможність випускників. Висновки дослідження вказують на необхідність значного вдосконалення системи неперервної

професійної підготовки, особливо у сфері навігації та управління морськими суднами, для забезпечення високої професійної компетентності майбутніх фахівців у відповідності до міжнародних стандартів і ринкових вимог.

Враховуючи викладене, система неперервної професійної підготовки фахівців з навігації і управління морськими суднами у морських навчальних закладах освіти потребує суттєвого вдосконалення. Разом з тим, ця проблема неодноразово перебувала в центрі уваги академічної спільноти. Проведений аналіз досліджень дозволяє виокремити ті з них, які тією чи іншою мірою стосуються теми формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами в умовах неперервної освіти

З огляду на проведений аналіз визначаємо, що неперервна освіта є важливою передумовою формування іншомовної комунікативної компетентності фахівців з навігації і управління морськими суднами, що обґрунтовує провідний концептуальний пріоритет сучасної освіти – її безперервність, яка визначає стратегічний вектор світового освітнього прогресу.

Висновки. Неперервна освіта є ключовим елементом у формуванні іншомовної комунікативної компетентності спеціалістів, що займаються управлінням морськими суднами у міжнародному контексті. Проведений аналіз теоретичних основ неперервної освіти та практичного досвіду її впровадження дозволив визначити, що інтеграція формального та неформального навчання, а також адаптація освітніх програм до змінних умов дозволяють забезпечити неперервність та гнучкість освітнього процесу. Стратегічні напрямки, розроблені в ході дослідження, підкреслюють значення постійного розвитку професійних та особистісних компетенцій, необхідних для досягнення високого рівня професіоналізму.

Узагальнюючи, можна констатувати, що неперервна освіта стає не тільки інструментом професійного зростання, але й засобом культурної адаптації та особистісного розвитку. Вона відіграє стратегічну роль у підготовці спеціалістів, здатних ефективно взаємодіяти у багатокультурному міжнародному просторі. Таким чином, неперервна освіта є фундаментом для підтримки та розвитку іншомовної комунікативної компетентності в міжнародному морському контексті, сприяючи безпеці, ефективності та взаєморозумінню на міжнародному рівні.

Література:

1. Павленко О. Сутність, структура та зміст іншомовної комунікативної компетенції / О. Павленко // Педагогічні науки. – 2018. – № 71. – С. 23-27. DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2021.77.239277>.
2. Кравченко Л. М. Неперервна педагогічна підготовка менеджера освіти : моногр. / Л.М. Кравченко. – Полтава : Техсервіс, 2006. – 422 с.
3. Слабко В. М., Макієвський О. І. "Особливості формування фахових компетентностей майбутніх фахівців транспортної галузі у процесі вивчення спеціальних дисциплін" / В. М. Слабко, О. І. Макієвський // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць. Видавничий дім "Гельветика". – 2020. – Вип. 78. – С. 202-207. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.43>.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 8(42) 2024

4. Ничкало Н. Г., голова, за наук. ред. В. М. Слабка. Неперервна освіта в соціокультурних вимірах: колективна монографія / Н. Г. Ничкало, В. М. Слабка // Неперервна освіта в соціокультурних вимірах; за ред. Н. Г. Ничкало. – Київ: Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, кафедра освіти дорослих, Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 284 с.

5. Даниленко О. Б. *Неперервна професійна підготовка майбутніх судноводіїв у вищих морських навчальних закладах: теорія і практика* : монографія. – : Запоріжжя, АА Тандем, Ізмаїл 2020. – 564 с.

6. Курлянд З.Н. Теорія і методика професійної освіти. / З.Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

7. Лук'янова Л. "Неперервна освіта впродовж життя: історичний огляд, сучасні реалії" / Л. Лук'янова // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. – 2015. – № 1 (15). – С. 187-192.

8. Dave, R. H. *Lifelong Education and School Curriculum* [Електронний ресурс] / R. H. Dave. – UIE Monographs 1, UNESCO Institute for Education, 1973. – Режим доступу: ERIC, <https://eric.ed.gov/?id=ED086563>.

9. Джаман, Т.В. "Неперервна освіта як головний системоутворювальний фактор формування особистості" / Т.В. Джаман // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2019. – № 66. – С. 32. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.66-1.32>.

10. Alheit, P., & Dausien, B. *Bildungsprozesse über die Lebensspanne: Zur Politik und Theorie lebenslangen Lernens* [Educational processes over the lifespan: On the politics and theory of lifelong learning]. In R. Tippelt & B. Schmidt (Eds.), *Handbuch Bildungsforschung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. – 2009. – Режим доступу: https://doi.org/10.1007/978-3-531-91831-0_38

11. Лук'янова Л.Б., Аніщенко О.В. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Л.Б. Лук'янова, О.В. Аніщенко. – К.; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2014. – 2014 с.

12. Мельниченко, О. "Андрогогічні принципи освіти дорослих та забезпечення якості неперервної педагогічної освіти" / О. Мельниченко // Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. – 2020. – № 33. – С. 24-30. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.33.3>.

References:

1. Pavlenko, O. (2018). Sutnist, struktura ta zmist inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii [Essence, structure, and content of foreign language communicative competence]. *Pedahohichni Nauky*, 71. *Pedagogical Sciences*, 71. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2021.77.239277>. [in Ukrainian].

2. Kravchenko, L.M. (2006). *Neperervna pedahohichna pidhotovka menedzhera osvity* [Continuous pedagogical training of an education manager]. Poltava: Tehservis. 422 p. [in Ukrainian].

3. Slabko, V. M., & Makiievskiy, O. I. (2020). Osoblyvosti formuvannia fakhovykh kompetentnostei maibutnikh fakhivtsiv transportnoi haluzi u protsesi vyvchennia spetsialnykh dystsyplin [Features of forming professional competences of future specialists in the transport industry in the process of studying special disciplines]. *Naukovyi Chasopys Natsionalnoho Pedahohichnoho Universytetu Imeni M. P. Dragomanova. Serii 5: Pedahohichni Nauky: Realiyi ta Perspektyvy*, (78), 202-207. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.43>. [in Ukrainian].

4. Nychkalo, N. G., & Slabko, V. M. (2018). *Neperervna osvita v sotsiokulturnykh vymirakh: kolektyvna monohrafiia* [Continuous education in sociocultural dimensions: A collective monograph]. In N. G. Nychkalo (Ed.), *Neperervna osvita v sotsiokulturnykh vymirakh* [Continuous education in sociocultural dimensions]. Kyiv: Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov, Department of Adult Education, Helvetica Publishing House. [in Ukrainian]. 284 p.

5. Danylenko, O.B. (2020). Neperervna profesiyna pidhotovka maybutnikh sudnovodiiv u vyshchikh mors'kykh navchal'nykh zakladakh: teoriya i praktyka [Continuous professional training of future shipmasters in higher maritime educational institutions: theory and practice]. Zaporizhzhia, Izmail: AA Tandem. 564 p. [in Ukrainian].
6. Kurlyand, Z.N. (2012). Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity [Theory and methodology of professional education]. Kyiv: Znannia. 390 p. [in Ukrainian].
7. Luk'ianova, L. (2015). Neperervna osvita vprodovzh zhyttia: istorychnyi ohliad, suchasni realii [Lifelong education: Historical overview, modern realities]. Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya: Pedahohika – Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky. Series: Pedagogy, 1(15), 187-192 [in Ukrainian].
8. Dave, R. H. (1973). *Lifelong Education and School Curriculum*. UIE Monographs 1. UNESCO Institute for Education. Retrieved from ERIC, <https://eric.ed.gov/?id=ED086563> [in English].
9. Dzhaman, T.V. (2019). Neperervna osvita yak holovnyi systemoutvoriuvalniy faktor formuvannya osobystosti [Continuous education as the main systemic factor in personality formation]. Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and General Education Schools, 66, 32. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.66-1.32> [in Ukrainian].
10. Alheit, P., & Dausien, B. (2009). Bildungsprozesse über die Lebensspanne: Zur Politik und Theorie lebenslangen Lernens. In R. Tippelt & B. Schmidt (Eds.), *Handbuch Bildungsforschung* (pp. unknown). VS Verlag für Sozialwissenschaften. https://doi.org/10.1007/978-3-531-91831-0_38 [in German].
11. Luk'ianova, L.B., & Anishchenko, O.V. (2014). Osvita doroslykh: korotkyi terminolohichnyi slovnyk [Adult education: A brief terminological dictionary]. Kyiv; Nizhyn: PP Lysenko M.M. [in Ukrainian].
12. Melnychenko, O. (2020). Andrahohichni pryntsypy osvity doroslykh ta zabezpechennia yakosti neperervnoi pedahohichnoi osvity [Andragogic principles of adult education and quality assurance of continuous pedagogical education]. Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika – Pedagogical Education: Theory and Practice. Psychology. Pedagogy, 33, 24-30. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.33.3> [in Ukrainian].